

Kolektivno uređenje radnih odnosa u obrazovanju

Kolektivni radni odnosi

Zašto? Za što?

Kolektivni radni odnosi

Sa okusom mora, sa okusom... radnog prava

■ mišljenja, osobnosti: oših:

don Nediljko

@ratnistradalnik Prati vas

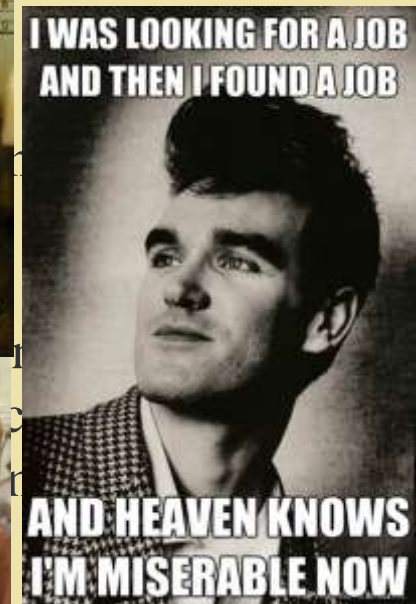
Velika je bravura živi bez lavura. Samoupravna interesna zajednica za odmor i rekreaciju

Oni koji misle drug

“neprijatelji”: ni odnosi

robici, pritisci

Kolektivni radni odnosi

Opće uređenje radnih odnosa

- Ustav Republike Hrvatske
- Međunarodni ugovori sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i objavljeni (60-ak konvencija Međunarodne organizacije rada)
- Zakon o radu
- Posebni zakoni (40-ak s radno-pravnim implikacijama)
- Drugi propisi (20-ak podzakonskih akata samo uz Zakon o radu)
- Kolektivni ugovori i pravilnici o radu
- Sporazum radničkog vijeća s poslodavcem
- Sudske odluke i ustavnosudske odluke

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Što je to?

- Glava III. “Sudjelovanje radnika u odlučivanju”
  - Radničko vijeće
  - Skupovi radnika
  - Predstavnik radnika u organu poslodavca
- Glava IV. “Kolektivni radni odnosi”
  - Interesne udruge radnika i poslodavaca (5 poglavlja!)
  - Kolektivni ugovori
  - Štrajk i rješavanje kolektivnih radnih sporova
  - Gospodarsko-socijalno vijeće
- Zakon o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata i Zakon o plaćama u državnoj službi i javnim službama

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Opće uređenje

- Zakon o radu:
  - radničko vijeće;
  - skup radnika;
  - predstavnika radnika u organu poslodavca

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Opće uređenje

- Članak 140. Zakona o radu: „Radnici zaposleni kod poslodavca koji zapošljava najmanje dvadeset radnika, osim radnika zaposlenih u tijelima državne uprave, imaju pravo sudjelovati u odlučivanju o pitanjima u vezi s njihovim gospodarskim i socijalnim pravima i interesima na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.”
- Ima za službenike i namještenike u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Modelirano slijedom paradigme germanskog sustava radnih odnosa
- Pružaju mogućnost:
  - obavješćivanja;
  - savjetovanja; i
  - suodlučivanjao bitnim pitanjima te tako sudjelovanja u odlučivanju
- Prava radničkih vijeća ne obuhvaćaju nadzor i veto

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Pravo na sudjelovanje u odlučivanju (gospodarstvo da, državna uprava ne!) ⇒ pravo na izbor radničkog vijeća:
  - radničko vijeće (jedinstveno ili u organizacijskoj jedinici);
  - radnička vijeća (organizacijske jedinice);
  - radnička vijeća ⇒ glavno radničko vijeće
- Razmjernost broja članova radničkog vijeća
- *D'Hondtov* izborni sustav razmjernog predstavljanja
- Pravilničko uređenje izbora radničkog vijeća – pravilnik po prethodnom Zakonu o radu
- Temeljna ovlaštenja radničkog vijeća ⇒ obveze poslodavca

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Odnos sa:
  - sindikatom;
  - članovima radničkog vijeća;
  - prema radnicima;
  - odnos sa sudom/pravosuđem
- Rad i uvjeti za rad radničkog vijeća
- Sporazum radničkog vijeća s poslodavcem
- Poništenje izbora, raspuštanje radničkog vijeća i isključenje njegova člana

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Glavno radničko vijeće – više nije delegatski sustav iz prethodnog Zakona o radu
- Prijedlog za izbore i liste za radnička vijeća predlaže 20% sindikalno neorganiziranih radnika – nastavak sustavnog “zapostavljanja” radničkih vijeća i sudjelovanja radnika u odlučivanju (vidi i “zaborav” sporazuma radničkog vijeća sa poslodavcem između izvora isl.)
- Biračko pravo – isključenje i osoba, osobno ili kao dio organa ovlaštenih zastupati poslodavca u ostvarivanju prava i obveza iz radnog odnosa ili u svezi s radnim

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Provođenje izbora više nije uređeno Zakonom o radu
- Ovlast suodlučivanja zamjenjuje se nadomjesnom arbitražom – pravilnik donosi ministar (uloga Gospodarsko-socijalnog vijeća)
- Više sindikata koji postignu dogovor o zamjeni radničkog vijeća sindikalnim povjerenicima – kako sindikalni povjerenici odlučuju?
- Podzakonsko uređenje mora biti “bogatije”

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Skup radnika

- Nevažan institut – stabilno uređenje
- Povremeni, rijetki
- Obavješćivanje, savjetovanje
- Nema isključivog nadležstva
- Uloga radničkog vijeća i poslodavca u sazivanju

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Skup radnika

- Odnos sa sindikatom – pitanje skupa radnika (ovlast sindikalnog povjerenika)?

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Predstavnik radnika u organu poslodavca

- Modelirano slijedom paradigme germanskog sustava radnih odnosa
- Manjinsko predstavljanje
- Jednakost sa ostalim predstavnicima u organu

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Predstavnik radnika u organu poslodavca

- Odnosi u organu poslodavca
- Tko predstavlja radnike?
- Kako predstavlja radnike?

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Otvorena pitanja u obrazovanju

- Obnašanje uloge radničkog vijeća, sindikalnog povjerenika koji je preuzeo prava i obveze radničkog vijeća, povjerenika radnika za zaštitu na radu (specifičan status povjerenika za dostojanstvo, prijave nepravilnosti...)
- Predstavnik radnika u školskom odboru i sastav školskog odbora

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Stanje

- Važno I: opadanje članstva u sindikatima!
- Važno II: tko su poslodavci? Što je Vlada RH?
- Važno III: pokrivenost kolektivnim ugovorima!
- Važno IV: fragmentiranost sindikalne scene i međusobno sindikalno konkuriranje u uvjetima sindikalnog pluralizma!
- Problem: nepreglednost i nestabilnost uređenja!
- Uzrok: duboka politiziranost kolektivnih radnih odnosa – politika stvara probleme, politika rješava probleme!

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Temelj

■ Kolektivni ugovor:

- ugovor;
- autonoman i profesionalan izvor radnog prava; i
- praktično:
  - važni za određivanje plaća i drugih materijalnih prava radnika;
  - ugovori poslodavaca i sindikata kao ugovornih stranaka kojima se uređuju odnosi ugovornih stranaka i radni odnosi radnika; i
  - pitanje uvjeta rada i nelojalne konkurencije/tržišne utakmice

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Temelj

- Kolektivni pregovori i kolektivni ugovori javljaju se u Republici Hrvatskoj krajem 19. stoljeća te u praksi traju sve do sredine 20. stoljeća
- Ponovna pojava i razvitak kolektivnih pregovora i kolektivnih ugovora nakon 1990. godine
- Suvremeni okvir uspostavljen kroz Zakon o radu donesen dana 17. svibnja 1995. godine, objavljen u Narodnim novinama 38/95 od dana 8. lipnja 1995. godine

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni pregovori

- Kolektivni pregovori:
  - Nisu uređeni u većoj mjeri;
  - Dispozitivno uređenje slijedeći opću logiku pregovaranja;
  - Stranke;
  - Obveza kolektivnog pregovaranja u dobroj vjeri;
  - Punomoć za pregovaranje i sklapanje kolektivnog ugovora; i
  - Reprerentativnost sindikata kao pretpostavka

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni pregovori

- Reprezentativnosti # zastupljenost (predstavljeno)
- Obilježje (sindikata)
- Kvaliteta # kvantiteta sindikata
- “Oni (među sindikatima) koji zbog brojnosti svojeg članstva te po drugim propisanim kriterijima imaju određena posebna prava.” = najreprezentativniji (the most representative) predstavnici (radnika)
- Doseg (ILO, Članak 6. ESP revidirana)

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

■ Kolektivni ugovor:

- Stranke;
- Predmet;
- Oblik;
- Obveznost i primjena;
- Dužnost ispunjavanja obveza iz kolektivnog ugovora u dobroj vjeri;
- Vrijeme sklapanja;
- Produžena primjena pravnih pravila sadržanih u kolektivnom ugovoru stranke;

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- Kolektivni ugovor:
  - Otkaz;
  - Dostava nadležnom tijelu;
  - Objava;
  - Proširenje primjene kolektivnog ugovora; i
  - Sudska zaštita

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- (Uvijek ista) otvorena pitanja:
  - Reprezentativnost sindikata u postupku kolektivnog pregovaranja;
  - Razlozi i pravne posljedice otkazivanja odnosno raskidanja kolektivnih ugovora;
  - Trajanje i pravne posljedice produžene primjene pravnih pravila sadržanih u kolektivnom ugovoru;
  - Pravne posljedice proširenja primjene kolektivnog ugovora;
  - Dosezi primjene za radnika najpovoljnijeg prava;
  - Status države kao stranke kolektivnog ugovora; i
  - *Erga omnes* učinak kolektivnog ugovora

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- *Erga omnes* učinak kolektivnih ugovora: novi dopis 3 središnjice prema ministru rada/predsjedniku Vlade
- Pravo utuženja prava iz kolektivnih ugovora pripada svima

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Štrajk

- Ustav omogućava ograničavanje prava na štrajk u oružanim snagama, redarstvu, državnoj upravi i javnim službama

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Štrajk

- Štrajkovi su “teatar apsurdna”:
  - Pitanje I: što je to “zaštita i promicanje gospodarskih i socijalnih interesa”?
  - Pitanje II: tko ima stranačku sposobnost za organizaciju i provedbu štrajka?
  - Paradoks I: nelogičnost razloga za štrajk radi pravnog spora
  - Paradoks II: zanemariv broj štrajkova
  - Je li štrajk uopće odgovor? I na što?

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Otvorena pitanja u obrazovanju

- Akter I: reprezentativnost i članstvo: svrha i korištenje
- Akter II: poslodavačka strana?
- Sadržaj: ograničenje predmeta/sadržaja kolektivnog pregovaranja (“kolektivnim ugovorom može se utvrditi poseban dodatak na osnovnu plaću zbog rada u tim okolnostima najviše do 20 % osnovne plaće uvećane za dodatak na plaću za radni staž”)
- Dinamika: kako, kada i zašto???
- Provedba/prisila: štrajk (najava, provedba u uvjetima singularnosti/pluralizma)

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Otvorena pitanja u obrazovanju

- Praktično kolektivno pregovaranje je “ubijeno” ⇒ štrajk
- TKU i/ili GKU
- Interesno (sindikalno) predstavljanje tajnika i računovođa (i drugih non-core radnika)
- Sindikati su problem??? Država je problem???

Kolektivni radni odnosi

Kako dalje?

- Estradizacija, komercijalizacija i trivijalizacija
- Politika, paraznanost i pragma
- Zagrobna atmosfera
- Ostavite radno pravo – radnom pravu!
- Moramo biti spremni mijenjati se sami!
- Ovo je “preventivni rat” (Bismarck)

Kolektivni radni odnosi

Hmmmm...

“Ako želimo da sve ostane kako jest, treba se sve promijeniti”

Giuseppe Tomasi de Lampedusa, Gopard

“Najlakše se pretvarati da nitko ne može ništa promijeniti, jer društvo je golemo, a pojedinac je nitko i ništa. Ali istina je da upravo pojedinci stvaraju budućnost, i to zamišljanjem da se stvari mogu promijeniti.”

Neil Gaiman, Art Matters

Kolektivni radni odnosi

Hmmmm...

Zahvaljujem na pozornosti!
Sve Vaše komentare i pitanja
očekujem na
vgotov@hotmail.com
viktor.gotovac@pravo.hr

Kolektivno uređenje radnih odnosa u obrazovanju